

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
18/178-24

Dato
20. desember 2018

Fastsettelse av endring i forskrift 19. desember 2014 nr. 1816 om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket

Landbruks- og matdepartementet har i dag fastsatt endring i forskrift 19. desember 2014 nr. 1816 om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket (heretter kalt IBU-forskriften), jf. vedlegg. Samtidig som forskriften trår i kraft oppheves forskrift 26. januar 2004 nr. 359 om kommunenes saksbehandling vedrørende søknader om finansiering av landbruk og bygdeutvikling gjennom Innovasjon Norge og Fylkesmannen (heretter kalt forskrift om kommunenes saksbehandling av IBU-søknader). Forslag til endringer i § 2, 4 og 6 ble sendt på høring til alle landets kommuner, alle fylkesmenn, fylkeskommuner, faglagene i landbruket og Innovasjon Norge, samt enkelte interesseorganisasjoner innen landbruk. Departementet vil i det videre redegjøre for de innspillene som ble mottatt i forbindelse med høringen, og departementets vurdering av disse. I tillegg er IBU-forskriften endret som følge av årets jordbruksoppgjør. Dette gjelder innlemming av regler for tilskudd til gjødsellager i IBU-forskriftens § 3. Sistnevnte regler er ikke hørt siden reglene følger av jordbruksavtalen for 2019. Det gis likevel en omtale av dette under pkt. 3 ettersom det etter avtale med partene i jordbruksoppgjøret er gjort noen endringer sammenlignet med føringene slik de framgår av Prop. 94 S (2017-2018) om jordbruksoppgjøret 2018.

1. Bakgrunn for høring av forskriftsendringer

IBU-forskriften gir rammer for Innovasjon Norges forvaltning av investeringsstøtte til landbruket. Innovasjon Norge er vedtaksmyndighet, og innvilger tilskudd etter forskriften. I tillegg har kommunen oppgaver knyttet til saksbehandlingen av IBU-tilskudd. Endringene i forskriften knytter seg i hovedsak til regler for kommunenes oppgaver i forbindelse med søknader om IBU-tilskudd. Disse reglene har tidligere blitt hjemlet i både IBU-forskriften og forskrift om kommunenes saksbehandling av IBU-søknader, og blir nå i sin helhet hjemlet i IBU-forskriftens § 4 og 6. I tillegg har departementet gjort en utvidelse i § 2 knyttet til hvem

som kan motta IBU-midler til andre landbruksbaserte næringer (utenom tradisjonelt landbruk).

2. Departementets vurderinger av høringsinnspillene

Høringsbrevet ble sendt til 458 høringsinstanser. Fristen for å avgi høringsuttalelser ble satt til 23. november 2018. Departementet har mottatt innspill fra til sammen 29 høringsinstanser, herunder kommuner, fylkesmenn, fylkeskommuner, Innovasjon Norge og Norges Bondelag. Høringsinstansene er alle positive til at kommunens oppgaver blir tydeliggjort og innlemmet i IBU-forskriften. Enkelte kommentarer og innspill knyttet til § 2, § 4 og § 6 har medført at departementet har gjort noen justeringer av ordlyden i disse paragrafene sammenlignet med høringsutkastet.

§ 2 Forslag om utvidelse av tilskuddssubjektet

I gjeldende rett var tilskuddssubjektet avgrenset til eier av landbrukseiendom eller registrert foretak. Departementet foreslo at også annen person med særlig tilknytning til landbrukseiendommen kan få tilskudd til utvikling av andre landbruksbaserte næringer på eiendommen. Med dette menes f.eks. ektefelle, samboer eller barn av eier. Høringsinstansene er positive til forslaget. Flere instanser, inkludert Norges Bondelag, presiserer likevel at dette forutsetter at endringen ikke skal medføre utvidelse av begrepet landbruksbasert næringsutvikling, og at investeringens grunnlag er næringsutvikling som bygger på ressursene på landbrukseiendommen.

Lierne kommune og Bjørnefjorden landbrukskontor (Fusa, Tysnes, Os og Samnanger kommune) mener at departementet kan være tydeligere på vilkår for at søknadssubjektet skal være tilskudsberettiget. Kommunene Os, Røros og Holtålen mener det må avklares tydeligere hvem som innbefattes av *annen person med tilknytning til landbrukseiendommen* og ønsker en tydeliggjøring av begrepet *andre landbruksbaserte næringer*. Kristiansand kommune og Bjørnefjorden landbrukskontor peker på at det i likhet med andre tilskuddsordninger innen landbruk, bør stilles krav om at søker må være registrert i Enhetsregisteret.

Fylkesmennene i Østfold, Vestfold, Oslo og Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud og Telemark mener at bestemmelsene i § 2 bokstav a og b er noe uklare når det gjelder hva som omfatter investeringer innen tradisjonelt landbruk og investeringer innen andre landbruksbaserte næringer.

Departementet vil understreke at man gjennom endringene ikke har til hensikt å utvide begrepet landbruksbasert næringsutvikling. I forskriftens formålsparagraf er det en sterkt kobling til landbrukseiendommen som utgangspunkt for at tilskudd skal kunne gis. Det er imidlertid også en adgang for å gi støtte til enkelte andre foretak, for eksempel mindre næringsmiddelbedrifter som henter råvarer fra lokal landbruksproduksjon, og som kan være en sentral aktør for andre landbruksforetak i området og dermed for landbruksbasert næringsutvikling. Utgangspunktet for tilskudd er uansett utvikling og utnytting av landbrukets ressurser.

Departementet er videre enig med fylkesmennene i Østfold, Vestfold, Oslo og Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud og Telemark om at bestemmelsene i § 2 er noe uklare når det gjelder hva som omfatter investeringer innen tradisjonelt landbruk og investeringer innen andre landbruksbaserte næringer. Departementet har derfor utformet bestemmelsen på en annen måte, der inndelingen av ordlyden i to punkter er tatt bort. Behovet for å skille mellom de to typer av investeringer oppstår kun ved den nye bestemmelsen *annen person med tilknytning til landbrukseiendommen*. Denne bestemmelsen kan bare anvendes i forbindelse med tilskudd til andre landbruksbaserte næringer og omfatter ikke investeringer innen tradisjonelt landbruk. Ettersom det med utgangspunkt i forskriften både kan gis tilskudd til eier av landbrukseiendom og til registrert foretak, vil den nye bestemmelsen i all hovedsak være aktuell i forbindelse med etablererstipend der søker f.eks. ikke har et registrert foretak. Med bakgrunn i dette mener departementet det ikke er behov for en nærmere konkretisering av *annen person med særlig tilknytning til landbrukseiendommen*.

Når det gjelder spørsmålet om tilknytning til Enhetsregisteret, er de aller fleste av tilskuddsmottagerne innenfor IBU-ordningen registrerte foretak. Innovasjon Norge har imidlertid samme praksis som banker, som er at lån (og for Innovasjon Norges tilfelle tilskudd) til investeringer på landbrukseiendommer blir registrert på personnummer. Bakgrunnen for dette er at det er personen, og ikke foretaket, som eier og er hjemmelshaver til eiendommen. Krav om foretak vil også komplisere for søkere til tidlig fase av etablerertilskudd, der formålet er å undersøke om det er potensial for en bedriftsetablering eller ikke.

Med de justeringene som nå er gjort mener departementet at vilkår for søknadssubjektet er tydeliggjort. Ytterligere regler som gir rammer for hva det kan søkes om tilskudd til fremgår av § 3 *Tiltaksgrupper og tilskuddsnivå*.

2.1 Innlemming av kommunenes oppgaver innen behandling av IBU-saker i IBU-forskriften

Denne delen av fastsettelsesbrevet omhandler vurdering av innspill til departementets forslag til innlemming av kommunenes oppgaver innen behandling av IBU-saker i IBU-forskriftens § 4 og § 6.

§ 4 Veiledning, søknad og utbetaling

I gjeldende rett var § 4 avgrenset til regler om søknad og utbetaling. Det fremgikk av § 4 at søknad om tilskudd skulle sendes kommunen og at kommunen skulle gi en uttalelse til søknaden før saken ble oversendt Innovasjon Norge. Innovasjon Norge kan fastsette ytterligere krav til søknaden og sette vilkår for utbetalingen.

Departementet foreslo at relevante føringer i forskrift om kommunenes saksbehandling av IBU-søknader ble videreført i IBU-forskriften § 4. Kommunens og Innovasjon Norges oppgave knyttet til veiledning ble foreslått tatt inn i tekst samt i overskrift, med en presisering

av at det ikke var ment at dette skulle være en annen bestemmelse enn det som følger av annet regelverk allerede. Ettersom all saksbehandling foregår med utgangspunkt i Innovasjon Norges søknadsskjema ble dette foreslått innlemmet i ordlyden i andre ledd i § 4. Siste ord i siste ledd ble endret fra *utbetaling* til *tilskudd*, ettersom det er mer dekkende å sette vilkår for tilskuddet i sin helhet enn bare for utbetalingen. Det ble ellers gjort noen mindre språklige justeringer i dagens ordlyd med det formål å presisere dagens praksis bedre.

Flere høringsinstanser vektlegger kommunens rolle som veileder og bidragsyter i saksbehandlingen med sin lokalkunnskap i investeringssaker og mener dette er viktig å synliggjøre. Fylkesmannen i Hordaland og Rogaland mener at kommunen har en mobiliseringsrolle som bør synliggjøres i regelverket. Fylkesmannen i Hordaland mener det vil være en fordel å spesifisere *uttalelse* til en oppstilling av aktuelle opplysninger.

Flere høringsinstanser har merknader til oppgavene knyttet til utbetalingsanmodningene. Kristiansand kommune mener at det i § 4 bør presiseres hvor søker skal sende anmodning om utbetaling av tilskudd. Fylkesmannen i Hordaland mener at kommunens rolle i uttalelse om utbetalingsanmodning i sin helhet bør vurderes i lys av kommunenes saksbehandlingskapasitet.

Innovasjon Norge viser i sitt høringssvar til selskapets pågående digitaliseringsprosjekt og arbeid med samordning av arbeidsprosesser. I den forbindelse foreslår Innovasjon Norge at krav om (del)utbetalinger går direkte fra kunde til Innovasjon Norge, der bekreftet prosjektrengskap fra autorisert regnskapsfører er dokumentasjon for påløpte kostnader. Innovasjon Norge mener dette vil effektivisere prosessen, samt at dette er en harmonisering med andre tjenester Innovasjon Norge har. Som følge av dette foreslår Innovasjon Norge følgende ordlyd i § 4, 4. avsnitt: *Ved krav om sluttutbetaling skal kommunen gi en vurdering av prosjektrapporten og bekrefte at prosjektet er ferdig.*

Departementet er enig i at kommunens veiledningsrolle er viktig i forbindelse med behandlingen av IBU-søknader. Dette er bakgrunnen for at kommunens rolle er tydeliggjort i § 4. Kommunens rolle innen landbruksbasert næringsutvikling er særskilt løftet fram i Prop 91 L (2016-2017) fra Kommunal- og regionaldepartementet, som omhandler oppgaveoverføring i forbindelse med kommunereformen. Her blir det vist til at kommunen har en sentral rolle i næringsutviklingsarbeidet, der kommunens oppgaver i forbindelse med behandling av søknader om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket blir omtalt. Kommunen er i mange tilfeller den første offentlige instansen som gründerne møter, og det er viktig at bedriftene som tar utgangspunkt i landbrukets ressurser blir koblet til relevant næringsmiljø i kommunen. Gjennom kommunens ansvar innen samfunnsplanlegging kan kommune ta et helhetlig og offensivt grep for å tilrettelegg for landbruksbasert næringsutvikling.

Når det gjelder å spesifisere hva kommunens uttalelser skal omfatte, legges det opp til at Innovasjon Norge skal ha fleksibilitet til å tilpasse dette til de behov som Innovasjon

Norge har til å få relevante opplysninger om forhold av betydning for det omsøkte prosjektet. Det er derfor ikke naturlig å utforme en uttømmende liste i forskriften på dette området.

Som nevnt tidligere har flere av høringsinstansene kommentarer til kommunens rolle knyttet til utbetalingsanmodningene. Departementet mener at Innovasjon Norges forslag om at krav om utbetalinger skal gå direkte fra kunde til Innovasjon Norge legger til rette for en enda bedre avklaring av arbeidsoppgaver mellom kommunen og Innovasjon Norge på dette området. Departementet har derfor tatt hensyn til Innovasjon Norges innspill, og kommunens oppgaver avgrenses til å gi en vurdering av prosjektrapporten og bekrefte at prosjektet er ferdig. Eventuelle andre behov for uttalelser og informasjon fra kommunen er også ivare tatt i § 4 tredje ledd, hvor det fremgår at kommunen etter nærmere forespørsel fra Innovasjon Norge skal gi ytterligere informasjon og rapportering knyttet til saken.

§ 6 Opplysningsplikt og kontroll

Departementet foreslo at bestemmelser om kommunens oppgaver innen opplysningsplikt og kontroll ble innlemmet i § 6, ettersom disse oppgavene fulgte av forskrift om kommunenes saksbehandling av IBU-søknader. Ordet *tilsyn ble* erstattet med *kontroll*, slik at ordlyden er lik ordlyden i overskriften. Dette medfører ingen endring i rettsregelen. Det ble videre presisert at kommunens rolle knyttet til kontroll avgrenser seg til sluttkontroll, som kommunen skal gjøre etter anmodning fra Innovasjon Norge. Når det gjelder kommunens rapporteringsansvar, ble dette foreslått avgrenset til de forhold som *den er kjent med*. Videre ble ordet *rapportere* erstattet med *melde*. Kommunens ansvar for å melde fra gjelder for hele perioden tilskuddsmottaker har forpliktelser i henhold til mottatte ytelser. Det ble ellers gjort noen mindre språklige justeringer i dagens ordlyd med det formål å presisere dagens praksis bedre.

Høringsinstansenes merknader til § 6 gjelder kommunens rolle knyttet til sluttkontroll og utstedelse av ferdigattest. Flere kommuner mener kommunens rolle knyttet til sluttkontroll og utstedelse av ferdigattest bør konkretiseres ytterligere. Kristiansand kommune viser til at det ikke virker som en forenkling at kommunen *etter anmodning* fra Innovasjon Norge skal foreta sluttkontroll og utstede ferdigattest.

Sogndal kommune mener det må skilles bedre mellom kommunens rolle i å godkjenne ferdigstilt tiltak etter omsøkt plan- og kostnadsoverslag (sluttkontroll) og kommunens rolle i å utstede ferdigattest i forbindelse med byggetilsyn etter plan- og bygningsloven i forskriften.

Jf. innspill knyttet til § 4 foreslo Innovasjon Norge følgende ordlyd i § 6, 3. avsnitt:

Etter anmodning fra Innovasjon Norge skal kommunen foreta sluttkontroll og utstede ferdigattest der det er krav om det. Kommunen kan foreta stedlig kontroll hos tilskuddsmottakeren.

Departementet er enig med høringsinstansene at kommunens rolle knyttet til sluttkontroll og utstedelse av ferdigattest kan tydeliggjøres. Departementet har derfor omtalt kommunens oppgaver knyttet til å vurdere prosjektrapport og å bekrefte at prosjektet er ferdigstilt i § 4, mens kommunens rolle knyttet til utstedelse av ferdigattest framgår av § 6. Samlet sett utgjør dette de handlingene det er ønskelig at kommunen skal foreta seg i forbindelse med prosjektslutt og sluttutbetaling. Det uklare begrepet *sluttkontroll* er derfor tatt ut av § 6. Innovasjon Norges forslag til ordlyd i § 6 er ut over dette for det meste innlemmet i forskriften.

3. Endringer i § 3 som følge av jordbruksoppgjøret 2018

I årets jordbruksoppgjør ble det enighet mellom avtalepartene å innføre tilskudd til gjødsellager innenfor IBU-ordningen på eid areal. § 3 i forskriften har derfor fått en ny bokstav g) der reglene for dette tilskuddet fremgår. Ettersom dette alt er bestemt i jordbruksoppgjøret er det i tråd med forvaltningslovens § 37 ikke behov for å høre dette. I etterkant av jordbruksavtalen ble det stilt spørsmål ved føringen om at det kun kan gis tilskudd til eid areal. Dette skiller seg fra IBU-regelverket for øvrig der det ikke er et skille mellom eid og leid areal. Ved å avgrense til kun eid areal vil ikke produsenter som leier et fjøs, kunne få tilskudd til å bygge tilstrekkelig gjødselkum på arealet utenfor. Med hensyn til klimabelastning kan det også være en fordel å åpne for dette, da gjødselkummer nær areal det skal spres på gir mulighet til å bruke slangespreder framfor vogn, samt at det kan føre til totalt mindre transport av gjødsel. Problemstillingen er drøftet med faglagene i jordbruket som også mener det bør kunne gis investeringstilskudd til gjødsellager på både eid og leid areal. Ny bokstav g) i § 3 inneholder derfor ikke en slik avgrensing av tilskudd til kun eid areal.

4. Ikrafttredelse

Endringene trer i kraft 1. januar 2019 og samtidig oppheves forskrift 26. januar 2004 nr. 359 om kommunenes saksbehandling vedrørende søknader om finansiering av landbruk og bygdeutvikling gjennom Innovasjon Norge og Fylkesmannen.

Med hilsen

Kristin Orlund (e.f.)
avdelingsdirektør

Siri Lothe
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste:

Innovasjon Norge

Kommunene- alle

Kopi:

Fylkeskommunene- alle

Fylkesmannen – alle

Norges Bondelag

Norsk Bonde- og Småbrukarlag